

hatását, melynek — sajnos — eddig sokszor hiányát éreztük, 2. a hadiárva nevelése ügyének teljes és kimerítő megoldását, félrendszabályok helyett, 3. az állam eredményes munkáját abból a szempontból, hogy magának szakavatott munkásokat nevel, 4. a társadalom és nemzet erőinek megújulását és felzárkózását új elemek bevonása által, 5. végre a más anyanyelvű hadiárva elhelyezésével és fölnevelésével egy nagy lépést a nemzetiségi kérdés egyedül célravezető pedagógiai úton történő megoldásához.

Talán e számos előny megérdemli, hogy az elmondottak felett gondolkozzunk és azokat megvalósítani próbáljuk.¹

(Kolozsikara.)

Imre Lajos.

HAZAI LAPOKBÓL.

A Gyermek (1916) 1—2. sz. *Molnár O.* Meumann életét és működését ismerteti. Legnagyobb érdemének tartja, hogy a gyermektanulmányt a tudomány rangjára emelte és tudatosan szervezte a pedagógiai közös munkát, amit Molnár kollektív pedagógizálásnak nevez. *Bognár C.* két (11—12 éves) fiún 1914 nov. és 1915 szept. végzett vizsgálatokkal azt kutatta: vajjon a háborús képzetek a kapcsolatokat mennyiben változtatták meg. Eredményei igazolják azt a törvényszerűséget, hogy 1. az egyszer, bármily régen létrejött kapcsolat két képzet között állandóan megmaradnak és nehezen adnak helyet újabb kapcsolatnak; 2. a közvetlen szemléleten alapuló és egyéni vonatkozású kapcsolatok a legerősebbek, főként gyermekekben. *Nagy L.* közli a közokt. min.-hez intézett felterjesztést az Új Iskola (I. M. P. 1915: 528. l.) ügyében. Az iskola létesítőinek célja: gyermekfejlődéstani és individuális lélektani alapon álló nevelési rendszert alkalmazni, a külföldi reformiskolák nevelési s oktatási elveit ezzel a rendszerrel összhangba hozni, a tudományos alapon álló újabb nevelési és didaktikai eljárások kipróbálásával az üdvös reformok útját egyengetni. Az intézet 7—14 éves gyermekeket fogad be; e 8 év négy, más-más pedagógiai célt szolgáló tanfolyamból áll; a tanfolyamok 2—2 osztályból. Alap ebben *Nagy L.* ismeretes álláspontja, hogy a gyermeki fejlődés két éves szakaszokra oszlik (7—8, 9—10, 11—12, 13—14) ebben a korban. Az I. két év feladata: a gyermeki kedélyvilág nemes irányú foglalkoztatása, főtárgy a beszéd- és ért. gyakorlatok; a II. szakaszban didaktikai cél: a külső tapasztalatszerzésre való törekvés kielégítése, főtárgy a természeti élet és fő módszertani elv a természeti környezettel való közvetlen érintkezés; III. szakasz: a gyakorlatias gondolkodás kielégítése gyakorlati foglalkoztatással, főtárgy a term.-tud. a munkaiskola módszeré-

¹ Arra a kérdésre, hogy ha 15 év alatt a hadiárva kifognak, mi történik az e célra fölállított családi otthonokkal, egyszerű a felelet: állami gondozásban levő leleneket helyezünk el bennök, ugyanilyen feltételek mellett.

vel; IV. szakasz: a gyermek etikai és esztétikai énjének kiképzése, főtárgy tehát az embertan, mint önismeretre vezető tanulmány. Nem akarnak sémákat csinálni; a kézi foglalkoztatás nem külön tárgy, hanem az egész oktatást átszövő módszer; a művészeti neveléssel finomult izlésre vezetnek; a vallásos érzés ápolásában a 7—8. évben engedik, hogy a gyermek istent megszemélyesítse, a 9—12. években alkalom szerint nyomatékosan figyelemztetik a természetben működő általános erőkre s a 13—14 éveseket arra vezetik, hogy istent az erkölcsi ideál megtestesítéseként tiszteljék, ápolják a nemzeti érzést; erős testben erős lélek, cselekvéssel erősített akarat az eszményök. Az Új Iskola egész tantervét a Gyermek következő száma közli. Új rovat nyílt a *Gyógyító Pedagógia* részére, szerk. *Berkes J.* és *Vértes O. J.*, meg a *Gyermekirodalom*-nak, szerk. *Nógrády L.* A háborúval kapcsolatban *Klug P.* megállapítja, hogy a megfelelő nevelésben részesült siketnéma gyermekek és a hallók között távolról sincs meg a különbséget feltehető nagy ür. *Pollacsek H.-né* befejezi 320 gyermekbíró-sági tárgyalás részletes és tanulságos ismertetését.

Az Út (1916) 2. sz. Az erdélyi ref. egyházker. teológiai tanárai, gimn. igazgatói és vallástanárai azon tanácskoztak márc. 8.-án: mik a kötelességeik az erdélyi kálvinista magyarság érdekében. *Ravasz László* előadó az egész kérdést úgy foglalta össze: szervezniök kell a vallásos nevelőket az ifjúság általános, egyöntetű és céltudatos nevelése céljából, az eddigi munkának a korhoz való alkalmazásával. A vallástanítást vallásos neveléssé kell tenni s ezt ne csak a vallástanár végezze, hanem az egész iskola és önmagán az ifjúság; az öntudatos és egyéni vallásos élet a cél, így lehet felszabadítani az erdélyi magyarságot megtartó kálvinizmusnak ma még jórészt elrejtett erőit. Együtt kell dolgozniök középisk. és népiskolai vallásos nevelőknek; vándorgyűléseket, tanfolyamokat kell tartani, hogy ezeken a vallásos pedagógia elvi és gyakorlati kérdéseivel, az egyes vidékeken folyó ifjúsági munka tanulmányozásával foglalkozzanak. Négy részben összeállítja az «elvi, pedagógiai, didaktikai, szervezeti» kérdések sorozatát s jelzi, hogy ezek tárgyalására újabb értekezletet tartanak.

Athenæum (1916) 2. sz. *Kornis Gy.* összefoglaló szemléjében a háború és az erkölcs, a kultúra s az állam problémáját mutatja be a háborús filozófia legfőbb kérdéseinek; az ezekre vonatkozó irodalom kritikai ismertetésével megvilágítja a háborúnak az emberi gondolkodásra tett hatását és irányítja az olvasó gondolatait. Megállapítja, hogy «a háború vihara közepett a nemzet természetesen olyan gondolkodójának kultuszát ápolja, akinek filozófiája a nemzet igazi sajátosságait tükrözi, akinek egyénisége a nemzetet történetileg szimbolizálja, aki a nemzet harcát ennek kultúrája alapján etikailag igazolja, akinek filozófiája éppen az élethalálharchoz szükséges akarat, erő és hatalom fogalma körül összpontosul, aki a nemzeti államnak mint egésznek eszményét minden egyéni fölé emeli». Ilyen a németek szemében elsősorban Fichte.

Család és Iskola (1916) 2—7. sz. A tanítóképzésről szóló sorozatban *Molnár O.* az intézetek elhelyezésében, az épületek külső-belső minőségében beállott előnyös változásokat ismerteti; *Barcsai K. há-*